

Det fremgår, at antallet af udenlandske statsborgere er svagt stigende, og at stigningen udelukkende skyldes indvandring fra de såkaldte 3-lande.

Oversigten siger dog ikke noget om, hvor stor

	1979	1980	1981	1982	1983	1984
3.-lande	7.490	6.324	5.439	5.177	4.415	5.540
Øvrige lande	10.559	9.361	7.922	7.791	7.345	7.753

Udskiftningen sker hurtigere blandt indvandrere fra »ovrigt« lande end fra 3.-lande. Det skønnes, at ca. 10 pct. af indvandrerne fra 3.-lande er genindvandrere.

De oprindelige fremmedarbejdere var typisk mænd, der til trods for mangelfulde dansk-sproglige forudsætninger ikke havde vanskelighed med at finde beskæftigelse. På grund af den økonomiske krise i 70'erne og den tekniske udvikling er de sproglige og kulturelle krav for at opnå og fastholde et arbejde blevet øget. Samtidig er der som følge af familiesammenføringerne sket en betydelig forøgelse af indvandring af kvinder, hvis kulturelle baggrund ofte gør dem fremmede over for uddannelse og beskæftigelse uden for hjemmet.

Kravene til undervisning af indvandrere har derfor været stigende for at kunne opfylde det generelle indvandrerpolitiske mål om integration.

2. Nuværende ordning

Uanset at det at være indvandrer ikke kan betegnes som et handicap i traditionel forstand, har danskundervisning af voksne indvandrere siden 1971 været etableret efter fritidsundervisningslovens bestemmelser om specialundervisning. Dette skyldes som ovenfor nævnt, at man regnede med, at indvandringen ville ophøre inden for en overskuelig tid, og at man derfor ikke havde behov for selvstændige regler for indvandrerundervisningen.

Den undervisning indvandrerne hidtil har fået på specialundervisningsvilkår har alene omfattet en grundlæggende undervisning i dansk sprog og 40 timer i danske samfundsforhold. Når det drejer sig om anden undervisning, må indvandrerne deltage på de almindeligt gældende vilkår (f.eks. ved den amtskommunale enkeltfagsundervisning og den almene fritidsundervisning).

Med vedtagelsen af lov nr. 301 af 8. juni 1978 om specialundervisning for voksne blev den hidtidige specialundervisning delt i den såkaldte handicapkompenserende specialundervisning (dvs. undervisning, der sigter mod at afhjælpe virkningen af et handicap, f.eks. tegnsprog for døve) og den

udskiftningen blandt de udenlandske statsborgere, altså hvor mange nye udlændinge der kommer til Danmark.

Ifølge Danmarks Statistik ser bruttoindvandringen i de seneste 6 år således ud:

hensyntagende specialundervisning (dvs. undervisning under hensyntagen til deltagerens handicap) i henhold til fritidsundervisningsloven. Den kompenserende undervisning blev overflyttet til amtskommunerne, medens den hensyntagende specialundervisning forblev i primærkommunalt regie.

For indvandrerundervisningen betød dette, at undervisningen af indvandrere, der var analfabeter, blev overført til amtskommunalt regie og finansiering efter ovennævnte lovs bestemmelser. Den øvrige undervisning fortsatte på de hidtidige vilkår efter reglerne i fritidsundervisningsloven.

Anvendelsen af fritidsundervisningslovens regler betyder, at der ikke er pligt for nogen offentlig myndighed til at tilbyde eller sikre sig, at der bliver tilbudt indvandrere relevant danskundervisning. Endvidere betyder det, at der er fri etableringsret, dvs. at enhver under visse bestemte betingelser kan etablere undervisning, og at kommunen og staten har pligt til at yde tilskud, når bestemte i loven beskrevne betingelser er opfyldt.

Efter loven skal hold oprettes, når mindst 5 deltagere har meldt sig, og staten og kommunen skal yde tilskud, hver med 50 pct. af udgiften til lærerløn og lederhonorar, ligesom kommunen gratis skal stille lokaler til rådighed. Deltagerne betaler selv undervisningsmaterialer samt et indskrivningsgebyr, der dækker udgifter til administration m.v.

Endelig medfører fritidsundervisningslovens bestemmelser, at der ikke af det offentlige kan fastsættes regler om undervisningsplaner, undervisningsmål, materialer eller prøver m.v. Undervisningen er et anliggende mellem aftenskolen (læreren) og deltagerne.

Efter lov om specialundervisning for voksne var der oprindeligt også fri etableringsret, men ved lov nr. 259 af 8. juni 1983 blev loven ændret således, at amtskommunen fik mulighed for at samordne undervisningstilbuddene. Dette sker typisk ved, at amtskommunen indgår overenskomst med private initiativtagere om en bestemt undervisning.